

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

ראה - תשנ"ח - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

משה רבנו – אומרים חז"ל – היה חכם ועשיר. הוא התעשר מהפסולת של הלוחות הברית, "פסול לך – מהפסולת יהיה לך". וחכם – חכם! משה רבנו! אומר משה רבנו, תראו! אני הייתי בשמים! ראיתי את השמים! ראיתי את כל העולם כולו למעלה למעלה! ואני הרי גם חכם וגם עשיר! תראו, אני אומר לכם: יש לכם ברכה ויש לכם קללה ואני מייעץ לכם לקחת את הברכה, מה הברכה? הברכה לשמוע בקול הקדוש ברוך הוא.

אמרו המפרשים עוד דבר: כל תלמיד חכם ותלמיד חכם הוא בבחינת ניצוץ של משה רבנו, כמו שכתוב "משה – שפיר קאמרת". אומרים לאדם: תראה את משה רבנו, תראה את משה רבנו ותלמד ותשאף להיות כמו משה רבנו. תשאף להיות למעלה למעלה. ומה שכתוב "את הברכה אשר תשמעו", ובקללה: "אם לא תשמעו", אומרים חז"ל: מחשבה טובה – הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, בברכה: אם רק תחשוב לקיים את המצוות – מגיעה לך הברכה, אבל בקללה – אם רק עשית בפועל, זה כבר מגיע לו העונש.

הרב רבי יעקב אביחצירא בעל ה"אביר יעקב" בספרו כתב: "את הברכה אשר תשמעו" – אומר משה רבנו: ראו אנכי נותן לפניכם היום ברכה, ברכה – זה כשאדם מברך, חז"ל אומרים: "האי מאן דבעי למהוי חסידא – לקיים מילי דברכות"; ילמד את ההלכה, ילמד את הברכות, ילמד על מה לברך ומה לא לברך, מתי מותר לברך ומתי אסור לברך, מתי ברכה לבטלה ומתי ברכה שאינה צריכה, ומה מברכים על דבר זה ומה לא מברכים על דבר אחר, וחז"ל אומרים שאדם שאוכל בלי ברכה ומקיים דבר בלי ברכה – כאילו מעל! והתקנה שלו, שילך לחכם. ואומרים חז"ל, מה זה יעזור לו שילך לחכם? אז הגמרא אומרת שילך לחכם לפני שהוא יאכל, לפני שיבצע את הדבר – ילך לחכם ושאל מה מברכים על זה ומה לא מברכים על זה.

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : ראה

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ח.

הלכות סעודה וברכות

"ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה". אחרי זה כתוב: "את הברכה אשר תשמעו...". ובקללה כתוב: "והקללה – אם לא תשמעו". שואלים המפרשים: ה"אור החיים" הקדוש, ה"כלי יקר"... ומפרשים אחרים שואלים, בעל הטורים שואל: התורה מתחילה בלשון יחיד: "ראה", אז משה רבנו מדבר עם כל אחד ואחד מישראל, וכמו שאומר ה"אבן עזרא": "ראה – לכל אחד ידבר". היה צריך לומר: "ראה אנוכי נותן לפניך...", ומה זה "לפניכם" – בלשון רבים? פירושים רבים נאמרו על הפסוק הזה.

דבר נוסף: מה זה "ראה", ראייה לשון ראייה. יש ראייה – ראיית השכל, ויש ראייה – ראייה בעיניים. אומר ה"אור החיים" הקדוש: "ראה אנוכי" – כתוב, שלמה המלך אמר: "הבל הבלים אמר קהלת, הבל הבלים הכל הבל", ההביל את כל העולם כולו ועשה אותו שבעה הבלים! אמרו: אם היה אדם עני, אדם טיפש, ואומר: העולם הזה לא שווה כלום, ברור הוא שיגידו עליו, כיון שהוא עני אז הוא אומר שהעולם הזה לא שווה כלום. טיפש – אז העולם הזה לא שווה כלום. אבל שלמה המלך – גם חכם וגם עשיר, ופיקח גדול, ואומר אני ניסיתי את כל העולם, יש לי כסף ויש לי זהב, והרי כתוב שהיה הכסף והזהב זרוק בחוצות ירושלים, הוא היה עשיר גדול, והוא אומר: רבותי! אני ראיתי את כל העולם כולו, ואני אומר לכם שהעולם כולו הבל! אז ממנו שומעים.

קול צופיך

מִרְנַת הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ויקהל פקודי - תשס"א - מאת מאת מִרְנַת הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

דעת הרמא: אומר רמ"א – מכיון ש"השמים כסאי" יש בזה גם דברי נחמה, אומר הגאון מוילנא מכיון ש"השמים כסאי" – כלומר שבת וראש חודש – כתוב בגמרא, על כן לא אומרים "עניה סוערה", אלא אומרים "השמים כסאי", כלומר שמפטירים כמו כל שבת וראש חודש.

אומר הלבוש, אומר המגן אברהם – שבשבת שופטים שאחרי זה, אז אלה שנהגו בשבת זו להפטיר "השמים כסאי" של שבת וראש חודש, אז בשבת הבאה שאחריה, דהיינו שבת שופטים, יפטירו את שתי ההפטרות: גם "רוני ושמחי" וגם "עניה סוערה", בכדי שאת כל השבעה דנחמתא – נאמר אותם בבת אחת.

לדעת הרמ"א: לא קופצים כמו שכתוב בגמרא – מהפטרה להפטרה ומנביא לנביא, אבל דעת מִרְנַת שִׁמְכִיּוֹן שֶׁהַיּוֹם אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים אֶת הַהַפְטָרוֹת מִתּוֹךְ סֵפֶר או מִתּוֹךְ חוֹמֶשׁ, אִם כֵּתֵב הַשּׁוֹלְחֵן עֵרוֹךְ: בְּשַׁבַּת זו, דוֹגְמָא שְׁבַשְׁבַּת זו שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא קוֹרְאִים אֶת "הַשְּׁמַיִם כְּסָאִי" אֶלָּא קוֹרְאִים רַק "עֲנִיָּה סוּעֵרָה בַּהַפְטָרָה" בְּכַדִּי לְהַזְכִּיר לְצִיּוֹר שֶׁהַיּוֹם זֶה שַׁבַּת וְרֵאשׁ חוֹדֶשׁ, אִם אֲוֹמְרִים פְּסוּק רֵאשׁוֹן וּפְסוּק אַחֲרוֹן שֶׁל הַהַפְטָרָה שֶׁל "הַשְּׁמַיִם כְּסָאִי". וּמִכֵּיוֹן שֶׁגַּם לְמַחַר רֵאשׁ חוֹדֶשׁ, אִם אֲנַחְנוּ מוֹסִיפִים עוֹד שְׁנֵי פְּסוּקִים שֶׁל "וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה מִחַר חוֹדֶשׁ" – פְּסוּק רֵאשׁוֹן וּפְסוּק אַחֲרוֹן שֶׁל הַהַפְטָרָה שֶׁל "מִחַר חוֹדֶשׁ".

דהיינו, אֲנַחְנוּ – הַסְּפָרִידִים – קוֹרְאִים בְּשַׁבַּת זו הַפְטָרָה שֶׁל שַׁבַּת וְרֵאשׁ חוֹדֶשׁ, וּפְסוּק רֵאשׁוֹן וּפְסוּק אַחֲרוֹן מִהַהַפְטָרָה שֶׁל "מִחַר חוֹדֶשׁ".

ולדעת אלה שפוסקים כדעת הגאון וכדעת הרמ"א: מפטירים "השמים כסאי", ובשבת שאחריה ב"שופטים" – מפטירים שתי הפטרות, גם "רני עקרה" וגם "עניה סוערה".

הזכרנו שאדם מאוד מאוד צריך להזהר בברכות שהוא מברך. ולא רק בברכות איך שהוא מברך ומה הוא מברך, אלא הגמרא אומרת

וּכְתוּב: "מְבִרְכֹתַיּוֹ שֶׁל אָדָם נִיכָר מֵהוּ", אִם אָדָם בָּא לְשֹׂאוֹל עַל שְׁאֵלוֹת בְּרִכּוֹת וְהוּא לֹא יוֹדֵעַ מַה לְבָרֵךְ עַל זֶה וְמָה לֹא לְבָרֵךְ עַל זֶה, מִזֶּה נִיכָר מֵהָאָדָם, מַה הַמְהוּת שְׁלוֹ. וְעוֹד דָּבָר הִיא אֲוֹמֵר רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגָּאוֹן הַרְבֵּי צְדָקָה: "מְבִרְכֹתַיּוֹ שֶׁל אָדָם – אִיךָ שֶׁהוּא מְבָרֵךְ, אִם הוּא מְבָרֵךְ מִלֵּה בְּמִלָּה – מְבָרֵךְ בִּירְאָה, וְכִשְׂאוֹמֵר "אַתָּה", "ה'", "אֱלֹקֵינוּ", אִם נִיכָר מְבִרְכֹתַיּוֹ מַה הִירְאָת שָׁמַיִם שְׁלוֹ.

אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים הַיּוֹם לִפְנֵי רֵאשׁ חוֹדֶשׁ אֱלוֹל. שַׁבַּת הַקְּרוּבָה הִיא גַּם שַׁבַּת וְגַם רֵאשׁ חוֹדֶשׁ, וְרֵאשׁ חוֹדֶשׁ אֱלוֹל הוּא גַּם שְׁנֵי יָמִים, גַּם שַׁבַּת וְגַם בְּיוֹם רֵאשׁוֹן.

בְּיוֹם שִׁישִׁי – נוֹהֲגִים הַסְּפָרִידִים לַעֲשׂוֹת עוֹד הַפְעַם הַתְּרַת נְדָרִים. עֲשׂוּ פַעַם בִּי"ט לְחֹדֶשׁ אֶב, וְעַכְשָׁיו עוֹשִׂים עוֹד הַפְעַם, כִּי כְּתוּב בְּזֶהֱרָה הַקְּדוּשׁ: אָדָם שֶׁבָּא לְהַתְּפִלֵּל וַיֵּשׁ לוֹ נְדָרִים, לֹא מְקַבְּלִים אֶת תְּפִלוֹתָיו. אִם לֹכֵן שְׁלוֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְאַרְבַּעִים יוֹם לִפְנֵי יוֹם הַכִּיּוּרִים – עוֹשִׂים עוֹד הַפְעַם הַתְּרַת נְדָרִים. דָּבָר שְׁנִי:

יֵשׁ לָנוּ "שְׁבַעָה דְנַחְמַתָּא", אֲנַחְנוּ קְרָאנוּ ב"וּאֲתַחֲנֵן": "נַחְמוּ נַחְמוּ עִמִּי", וּב"עֵקֶב" קְרָאנוּ "עֲנִיָּה סוּעֵרָה לֹא נוֹחַמָה", וְתֹאמַר צִיּוֹן עֲזַבְנִי ה' וְה' שִׁכַּחְנִי, וְאֲוֹמְרִים עִם יִשְׂרָאֵל: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם! אַתָּה שִׁכַּחַת אֹתָנוּ! וּבַפְּרִשְׁתָּ רָאָה כְּתוּב: "עֲנִיָּה סוּעֵרָה לֹא נוֹחַמָה" – כְּלוּמֵר שֶׁלֹּא קִיבְּלָה תְנַחֲמוּם, וְכִמוּ שְׂאוֹמְרִים הַתּוֹסְפוֹת שֶׁכֵּל שְׁבַעָה דְנַחְמַתָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְנַחֵם אֶת עַם יִשְׂרָאֵל.

אִם כְּתוּב בְּשׁוֹלְחֵן עֵרוֹךְ, שְׁבַשְׁבַּת זו – לְמִרְוֹת שְׁבַת זו הִיא שַׁבַּת רֵאשׁ חוֹדֶשׁ, לֹא מְפַטְרִים אֶת הַהַפְטָרָה שֶׁל שַׁבַּת וְרֵאשׁ חוֹדֶשׁ "הַשְּׁמַיִם כְּסָאִי", אֶלָּא מְפַטְרִים "עֲנִיָּה סוּעֵרָה"; מִפְּנֵי מַה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא רוֹצִים לְהַפְסִיק בְּשַׁבַּת דְנַחְמַתָּא, שְׁכוּלֵם קְשׁוּרִים בִּיחַד עַד הַסּוֹף "קוֹמֵי אֹרֵי כִי בָּא אֹרֶךְ וְכְבוֹד ה' עֲלֶיךָ זֶרַח".

זֶה דַּעַת הַשּׁוֹלְחֵן עֵרוֹךְ.

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ויקהל פקודי - תשס"א - מאת מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

שברכנו עליה, אלא אם אדם נמצא רחוק, יתן למי שיושב לידו – שיעביר את הלחם לאדם שנמצא רחוק ממנו.

אז נחזור – לדעת רב, אם אדם אמר: "קח את הפרוסה" אז אנחנו אומרים בסדר גמור. אז זה לא נקרא הפסק, אבל אם אמר תביאו מלח, תביאו לפתן, שזה לא קשור לפרוסה של האכילה, אז זה נקרא דיבור וחייב לברך.

באה הגמרא ואמרת: "אמר רבי יוחנן, אפילו אמר הביאו מלח הביאו לפתן – נמי לא צריך לברך". אבל "גביל לתורי, לבי לתורי" – צריך לברך.

אומר רבי יוחנן כך: אם אדם אומר דבר ש"קרוב" לאוכל, אומר תביאו מלח, תביאו לפתן, אני לא יכול לאכול את הפרוסה בלי מלח, אני לא יכול לאכול את הפרוסה בלי לפתן, אז זה קשור משהו עם האוכל. ועל כן, אז זה לא נקרא שדיבר דברים שלא מעניין הסעודה, אז ההלכה היא שלא חייב לחזור ולברך.

אבל אם אדם אומר "תנו אוכל" "קחו חיטה", או "קחו שעורה", או תקחו אוכל של סובין וקמח, ותגבלו ותתנו לשור לאכול, מה זה שייך עם האוכל שלך?! ברכת את הברכה של "המוציא לחם מן הארץ", או "שהכל נהיה בדברו", או "בורא פרי הגפן" אז אתה מיד צריך לשתות, מה אתה אומר "גביל לתורי", זה זה נקרא הפסק וחייב לחזור.

בא רב ששת ואומר: "אפילו גביל לתורי – נמי אינו צריך לברך". גם אם הוא אמר "גביל לתורי", זאת אומרת שהוא אמר "תנו אוכל לשור", גם כן זה לא נקרא הפסק ולא חייב לחזור ולברך.

ולמה? מפני שאמר רב יהודה אמר רב, אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו, שנאמר "ונתתי עשב לבהמתך - והדר ואכלת ושבעת". אז יש לזה קשר עם האוכל.

אומר הבית יוסף, כל השלש שיטות האלה, לא לחינם הגמרא הביאה אותם. אומר הבית יוסף שלדעת רב ולדעת רבי יוחנן, אם

שאדם צריך מאוד להזהר, הוא מברך ברכה – מיד אדם צריך לקיים את המצוה או את הברכה - זה לא משנה.

כשהגמרא מביאה במסכת ברכות: "אמר רב: טול ברוך, טול ברוך – אינו צריך לברך, הבא מלח, הבא לפתן – צריך לברך", ואומר רש"י, שלמדנו שאסור לדבר בין ברכה לאכילה, כמו שאסור לדבר בין ברכה לקיום המצוה.

למשל: אם אדם מדבר בין תפילין של יד לתפילין של ראש, אז הוא שח בין תפילין של יד לתפילין של ראש, כשאני מדבר "שח" – כלומר דברים בטלים, אז חייב לברך עוד הפעם על תפילין של ראש. ואם הוא כדעת הרמ"א - אז מברך שתי ברכות על תפילין של ראש.

ואם אדם שמע קדיש, שמע קדושה בין תפילין של יד לתפילין של ראש, לא יענה! אבל אם ענה, כיון שזה "קדושה" אז לא חייב לחזור ולברך.

מיד אנחנו נראה מה הדין בנוגע לאוכל.

אז כתוב כך: "אמר רב, טול ברוך טול ברוך – אינו צריך לברך". אומר רש"י: "הבוצע – קודם שטעם מן הפרוסה, בצע מנה והושיט ממנה למי שאצלו, ואמר לו: "טול ברוך" – טול מפרוסת הברכה, אף על פי שסח בינתיים – אינו צריך לחזור ולברך". למה? מכיון שאני דיברתי מעניין הפרוסה של הלחם". אז אני אומר לאדם: קח את הפרוסה ותאכל.

וצריכים לזכור, שכתוב שאדם כשנותן לחם אחרי שמברך "המוציא לחם מן הארץ בשבת, ופורס מהלחם ונותם לאנשי ביתו ולמסובים, לא יתן להם את זה ביד, אלא ישים להם את זה על השולחן. ביד – זה רק ל"ע, לאבל זה נותנים את זה ביד. "פרסה ציון בידיה". אבל ככה כשרוצים לתת – לא נותנים... שמים את זה על השולחן.

ועוד דבר צריכים מאוד מאוד להזהר, שאסור לזרוק את הפרוסה למי שיושב רחוק, זורקים לו... זה זלזול בפת, וזלזול באותה הפת

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לֵקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ויקהל פקודי - תשס"א - מאת מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ובעירם. או מה שאמרה רבקה – "שתה אדוני, וגם לגמליך אשאב". משתייה – האדם קודם, האיש קודם לבהמה.

אומר הברכי יוסף, יש מי שחולק! הוא אומר, לא! שגם בשתייה הבהמה קודמת לאדם, ואין הוכחה מהפסוקים מה שהבאנו אותם.

מאי נפקא מינה בזה? הנפקא מינה בזה, שאם אדם יש לו בהמה או יש לו תרנגולות, אז הוא אומר, אמר: "ברוך אתה ה' המוציא לחם מן הארץ", או "שהכל נהיה בדברו", ואמר תנו שתיה לבהמה... אז אם נאמר אנחנו שאדם לא חייב לתת שתיה לבהמה שלו לפני השתיה שלו, אז זה הפסק לפני האכילה, אבל אם נאמר אנחנו שחייב לתת לשתות לבהמה לפניו – אז זה לא נקרא הפסק.

ה"בן איש חי" הביא את שתי הסברות, ואמר: אם אדם טעה ואמר תנו שתיה לבהמה, מכיון שזו מחלוקת – לא חייב לחזור ולברך רק ירהר ברכה בליבו.

בשולחן ערוך, כשהשולחן ערוך פסק את ההלכה כדעת הרמב"ם, הוא אמר כך: יאמר מיד, אנחנו לא יודעים כרגע מה זה ההגדרה של "מיד", ולא ישיח סין ברכה לאכילה, ואם שז – צריך לחזור ולברך, אלא אם כן היתה השיחה בדברים מעניין דברים שמברכים עליו", דהיינו שהוא פוסק כדעת הרמב"ם... כגון בירך על הפת קודם שאמר הביאו מלח הביאו לפתן, תנו לפלוני לאכול, אומר המשנה ברורה, שהפלוני הזה יכול להיות עשיר, תנו מאכל לבהמה, וכיוצא, ואז כל זה לא צריכים לברך מכיון שזה קשור לסעודה.

אומר המגן אברהם, ואומרים גם המשנה ברורה והכף החיים, מה הדין אדם לקח לחם, הכניס לפיו, לעס, טרם בלע, ודיבר, דיבר דברים שלא שייכים בכלל לסעודה, האם הלעיסה לפני הבליעה זה נקרא תחילת אכילה, כי אדם לא יכול לאכול (ולבלוע) בלי ללעוס, אז תחילת אכילה זה נקרא כאילו התחלת לקיים את המצוה או שזה נקרא שהתחלת לקשור את הברכה עם האכילה, או נאמר – לא,

אדם דיבר דבר שהוא קשור לאוכל ממש, ללחם שהוא רוצה לאוכל אותו, אז זה נקרא שמענין הסעודה הוא דיבר ולא חוזר ומברך. אבל אם דיבר דבר שלא קשור, כמו "גביל לתורי", אז לא קשור – ולכן חייב לחזור ולברך.

אומר הרב בית יוסף, אבל מהרמב"ם משמע, שאין צורך לדבר רק (בצורך) בעניין האוכל, אלא כל דבר ודבר שקשור לאוכל – אדם יכול אם דיבר לא חייב לחזור ולברך.

אומר הבית יוסף, וככה פוסקים להלכה – מדין ספק ברכות להקל (סב"ל). דהיינו, לכתחילה שום דבר אדם לא ידבר, אלא אם אכלת – תברך מיד. ברכת – תברך מיד. או ברכת – תקיים את המצוה מיד. אבל בדיעבד אדם... נראה את המדרגות.

אומרים התוספות, הרי בזמן שלנו אנחנו לא... לא לוקחים מלח, לא אוכלים לחם עם מלח, ואם כן אם אמרת תביא מלח זה לא נקרא הפסק? אומרים התוספות שסוף סוף אדם רוצה לאכול מלח, ובפרט שלפי הקבלה שטוב לאדם לשים על השולחן שלו מלח, כמו על המזבח.

אבל אומרים התוספות דבר מאוד מעניין. "מיהו, רבי מנחם היה מדקדק מאוד להביא מלח על השולחן", למה? "כדאיתא במדרש" אומרים התוספות, "כשישראל ישובים על השולחן וממתנינים זה את זה עד שיטלו ידיהן והן בלא מצוות – השטן מקטרג עליהם, וברית מלח מגין עליהם".

זאת אומרת, אדם יושב ומחכים עד שזה יטול ידיים וזה יטול ידיים, בינתיים לא עושים כלום, אז יש קטרוג ולכן המלח מגין. ועל זה מביא הרמ"א, שהמלח מגין מפני הפורענות, ולכן טוב שיהיה מלח. אומר ה"בן איש חי" – טוב שיהיה מלח עד סוף ברכת המזון.

אומר המגן אברהם, שאם אדם רוצה לשתות מים והבהמה שלו רוצה לשתות מים – מי קודם? אומר המגן אברהם – האדם קודם, כמו שכתוב "ותשת העדה ובעירם", קודם כל העדה ואחר כך

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ויקהל פקודי - תשס"א - מאת מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי זְצוּק"ל

עוד דבר, בשבת אנחנו לא יכולים לעשות את זה כי צריך לחם משנה! אז אם אדם יש לו פרוסת לחם וזה לא לחם משנה, אם הבוצע מברך על "לחם משנה" ומחלק לאנשים – זה טוב.

או כתוב בשולחן ערוך בהלכות שבת, שכשאדם מקדש, הוא שותה מלא לוגמיו, ולא חייב לתת לאחרים, ורק מדין חיבוב מצוה טוב לתת לאחרים. אז יש שהיו נוהגים – כל אחד ואחד היה לוקח כוס, כמו בליל פסח, שם בו יין, שם את זה לידו. המקדש מקדש, הוא שותה וכולם שותים. אנחנו לא נוהגים כך.

והדבר הטוב ביותר הוא, שהמקדש יכין לידו אם יש לו משפחה גדולה, או אורחים הרבה, יכין לידו כוסיות, ושהוא מברך "בורא פרי הגפן" ומברך "מקדש השבת וישראל", ושתה רוב רביעית, אז ישפוך מהכוס שלו לתוך הכוסיות הקטנות, וככה יחלק לאחרים שיהיה חיבוב מצוה. ושוב – עד שאני ישפוך ועד שאני אתן, ועד שאני אחלק ועד שאני אחלק לאדם שנמצא בקצה השלחן, אז שוב פעם אני לוקח לי זמן.

יש בסימן ר"ו בבית יוסף, ויש בסימן ק"מ, שתי סברות לכאורה סותרות. דהיינו, בסימן ר"ו כותב הבית יוסף בשם שיבולי הלקט, אם אדם דיבר או שח, אז זה נקרא דיברת, זה נקרא הפסק וחייב לחזור ולברך.

אם אדם הפסיק בשתיקה – אומר השיבולי הקלט – זה נקרא הפסק, וצריך לחזור ולברך. אז לפי דבריו, כשמגיע לאדם שיושב בקצה השולחן, מגיע לו את הלחם, הנה הוא מפסיק בשתיקה הרבה זמן, אז לכאורה צריך לברך?

אבל הרב אבודרהם כתב בסימן ק"מ הביא אותו הבית יוסף, שכל מה שאנחנו אומרים הפסק או לא הפסק, זה אם אדם דיבר דברים חולין, אבל אם אדם לא דיבר, אלא שתק, נטל ידיים וישב בשקט, בירך "המוציא לחם מן הארץ" וישב בשקט, עד שהביאו לו את הלחם ולא דיבר, אומר הרב אבודרהם – זה לא נקרא הפסק.

האכילה זה הבליעה, בבליעה אדם שבע, והלעיסה זה רק גורם לאכילה שתבלע לגופו של האדם.

אז בדיעבד, אם אדם דיבר שהוא רק לועס בטרם בלע, אז כתבו הפוסקים וכתב גם כן ה"בן איש חי" וגם הכף החיים וגם המשנה ברורה, שלא יחזור לברך – מדין ספק ברכות להקל.

כאן אנחנו אומרים: "יאכל מיד ולא ישיח בין ברכה לאכילה". בסימן ר"ו כתוב בשולחן ערוך, שאדם צריך להזהר כשהוא מברך, צריך לאכול, אבל הלשון של השולחן ערוך הוא כך: "כל אלו הברכות צריך שלא יפסיק בין ברכה לאכילה", וכותב הרמ"א:

"יותר מכדי דיבור!" זאת אומרת, כדי דיבור – מקובל אצלנו זה כדי שאלת תלמיד לרב, אומר המגן אברהם – וכך משמע גם כן מהבית יוסף, שאלת תלמיד לרב, כשהרב עובר או התלמיד בא ואומר לרבו, הוא אומר לו: "שלום", אז כתוב בגמרא שזה עונש חמור מאוד יש לאותו תלמיד, התלמיד – אסור לו לומר לרבו: "שלום",

אלא צריך לומר לו: "שלום עליך רבי". אומר הטורי זהב, צריך להוסיף ולומר: "שלום עליך רבי ומורי". זאת אומרת, זה ההגדרה של "כדי דיבור". אנחנו כבר לא יודעים: או "מיד", או "כדי דיבור" או מה נעשה אנחנו? אדם נמצא בבית, יש לו משפחה גדולה – בן פורת יוסף – עשרים נפשות, עשרה נפשות, יש לו אורחים, אז הוא מקדש, ואחרי הקידוש מחלק לכולם, או עושה "המוציא לחם מן הארץ" הוא מברך על הלחם, ובוצע ומחלק לכולם, עד שמגיע לאדם שיושב בקצה השולחן זה לוקח! לוקח יותר מדי זמן, זה לוקח יותר מ"כדי דיבור", אז האם אותו אדם לא יכול לאכול את הלחם

עד שיברך "המוציא לחם מן הארץ"? הרי לא מצינו דבר כזה!! פעם היה לכל אחד אחד ולחם לידו, היה הבוצע מברך "המוציא לחם מן הארץ", ומכוין להוציא את כולם ידי חובה, וכל אחד ואחד היה אוכל מהלחם שבידו. היום אנחנו לא עושים את זה.

עוד שיברך "המוציא לחם מן הארץ"? הרי לא מצינו דבר כזה!! פעם היה לכל אחד אחד ולחם לידו, היה הבוצע מברך "המוציא לחם מן הארץ", ומכוין להוציא את כולם ידי חובה, וכל אחד ואחד היה אוכל מהלחם שבידו. היום אנחנו לא עושים את זה.

עוד שיברך "המוציא לחם מן הארץ"? הרי לא מצינו דבר כזה!! פעם היה לכל אחד אחד ולחם לידו, היה הבוצע מברך "המוציא לחם מן הארץ", ומכוין להוציא את כולם ידי חובה, וכל אחד ואחד היה אוכל מהלחם שבידו. היום אנחנו לא עושים את זה.

קול צופיך

מִרְוֵן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבּ מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יוֹקֵהל פְּקוּדֵי - תַּשְׁס"א - מֵאֵת מֵאֵת מִרְוֵן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

עד כדי כך! שניים היו נמצאים ביחד, אדם לקח שוקולד, בירך עליו "שהכל נהיה בדברו", והשני לקח כוס מים ובירך עליו גם כן "שהכל נהיה בדברו", אדם הקדים את חברו, זה אמר "שהכל" וזה אמר "שהכל", ואמר על חברו "אמן" על הברכה של הראשון... "אמן!" אז יש מי שאומר: אמרת "אמן" – הפסק! מילה אחת – הפסק! אומר הרב כף החיים, מכיון שלמדנו בהלכות תפילין בין יד לראש אם אדם אמר "אמן" זה לא נקרא הפסק, גם כן פה "אמן" זה לא נקרא הפסק.

אבל אם אדם דיבר מילה אחת שלא קשורה בכלל לאוכל, מילה אחת – זה נקרא הפסק.

ועל כן צריכים מאוד מאוד להזהר כמו שכתוב שצריכים שלא לדבר.

נמצינו למדים כך: לכתחילה אדם מברך וישתה מיד! אדם מברך "המוציא" – יאכל מיד! אדם רוצה לקיים מצוה – לולב – מיד לוקח את זה, לא משהה.

דרגה שניה: שהה תוך כדי דיבור. גם כן לא חוזר לברך. זה אליבא דכולי עלמא.

בענין אם אדם שהה בשתיקה, מכיון שזה מחלוקת, אז לכן אדם צריך להזדרז ולא ישהה בשתיקה, אבל אם שהה בשתיקה, אם שהה בשתיקה – אז לא חוזר ומברך.

והרב אבודרהם כותב: אדם עמד לברך, עלה לתורה ובירך ברכת התורה, ואחרי שהוא מברך – החזן פותח את הספר ורואה שזה לא המקום! אז גלגלו וגלגלו וגלגלו עד שהגיעו לפרשה השניה. אז אומר הרב אבודרהם, שמכיון שרק שתיקה היתה כאן, אז לא חייב לחזור ולברך.

וגם אם הוא דיבר ואמר: תגלגל פה ותגלגל פה שזה שייך למצוה – אז זה לא נקרא הפסק, וברור שלכתחילה לפני שהחזן קורא הוא מראה לקורא את המקום שהוא קורא בכדי שידע על מה הוא מברך.

אומר הרב מגן אברהם, יש פה סתירה – מקום אחד אנחנו רואים שמרן הבית יוסף הביא ששתיקה זה נקרא הפסק, מקום שני אנחנו רואים שכותב הרב בית יוסף בשם הרב אבודרהם ששתיקה זה לא הפסק, אז אומר הרב מגן אברהם, מכיון שככה – ספק ברכות להקל, אם אדם ברך ברכה אבל שתק ולא דיבר, לקח לו זמן, אז זה לא נקרא הפסק.

הוסיפו המפרשים – גם הכף החיים וגם המשנה ברורה: "והוא שלא ישיח את דעתו", דהיינו, אם אדם מברך ומחכה שיתנו לו לחם, אז למרות שעבר זמן וזה שתיקה, מכיון שזה שתיקה זה לא נקרא הפסק. אבל אם אדם יושב ואומר: די, אני לא אקבל את הלחם, משיח את דעתו, ואחר כך נתנו לו לחם, השתיקה והסחת הדעת – אז חייב לחזור ולברך.

כשאנחנו אומרים: אם אדם דיבר, דיבר – שח; מה שחתי? מה דיברתי? האם הכונה כדי שאלת תלמיד לרב: "שלום עליך רבי", או לדעת הטורי זהב: "שלום עליך רבי ומורי", זה נקרא שיחה? למשל אם אדם יושב והזכרנו כמה פעמים – אמר "המוציא לחם מן הארץ", ואין לו סכין, ואומר "תביאו סכין" – הוא אומר שזה לא נקרא הפסק, לא טוב, לכתחילה צריך להכין סכין לפני כן, אבל לא טוב! ירמוז להם שיביאו סכין, אבל אם אמר – אמר, זה לא נקרא הפסק.

אפילו אם אדם אומר תביאו קרש לפרוס עליו את הלחם – זה לא נקרא הפסק, מכיון שזה קשור לאכילה.

אם אדם אמר תביאו קרש לפרוס עליו לחם – זה כבר שיחה ארוכה, משפט ארוך, מה הדין אם אדם דיבר מילה אחת! מילה אחת שלא קשורה לאוכל? כותב המשנה ברורה, כותב הכף החיים, כתבו הפוסקים, שאפילו אם דיבר מילה אחת בלבד, זה נקרא הפסק, אם זה לא שייך לאוכל.

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ויקהל פקודי - תשס"א - מאת מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי זְצוּק"ל

שמכיון שיש מחלוקת בין... נכון שרוב פוסקים פוסקים נגד הרמ"א, אבל מכיון שהרמ"א פוסק ככה, והרוקח פוסק ככה, והאור זרוע פוסק ככה... ונכון שהמשנה ברורה כותב שהאור זרוע לא פוסק כך ושהרוקח לא פוסק כך, אבל בבן איש חי אומר שככה הוא פוסק, והרמ"א אומר שככה הוא פוסק. ועל כן כותב הבן איש חי שמכיון שזו מחלוקת – ספק ברכות להקל, ועל כן לא יברכו רק יהרהרו הברכה בליבם.

יש שאלה נוספת ובוזה גם כן יש סתירה בין הבן איש חי לבין המשנה ברורה.

מה הדין אם המברך שח קודם שטעם? אף ששומעים לא שחו כלל... זאת אומרת שהמברך בריך "המוציא לחם מן הארץ", והוא דיבר, והקהל – השומעים לא דיברו ורוצים לאכול, האם נאמר אנחנו שמכיון שהוא בריך את הברכה והוא שח, אז הברכה שלו היתה ברכה לבטלה, ועל כן גם אנחנו השומעים תהיה הברכה שלנו לבטלה, או נאמר שלא – אנחנו מה אכפת לנו ממנו, אלא אנחנו שמענו, שומע כעונה, ענינו אמן – כאילו ברכנו, ואנחנו נאכל, אנחנו לא דיברנו!

אומר המשנה ברורה: "דע! אם המברך שח קודם שטעם, אף שהשומעים לא שחו כלל, משמע מהפוסקים לכאורה – דשוב אינם יוצאים בהברכה, כמו שכתב בביאור הלכה וצריך עיון לדינא". זאת אומרת שהוא השאיר את זה בספק. ואילו בבן איש חי כתב "אם שח הבוצע בדברים חיצוניים, שדינו לחזור ולברך, והמסובים לא הפסיקו, יצאו ידי חובה!", והסיבה פשוטה מאוד, מכיון שהמברך – הבוצע הוא שדיבר, אנחנו לא דיברנו, ועל כן אנחנו יכולים לברך ולאכול ולצאת ידי חובה.

צריכים מאוד מאוד להזהר בעיקר בקידוש שעושים בבתי כנסיות בשבת בבוקר. אני כרגע לא חוזר על מה שפעם אמרתי: יש מחלוקת גדולה בין הפוסקים, אם אדם אוכל אטריות, או אוכל

זה דיברנו עכשו בענין שאדם צריך להזהר שלא לדבר בין הברכה לבין האכילה או קיום המצוה.

יש בבית יוסף, הביא סברה והקשה עליה, הוא הביא בשם מה שאמר בעל הרוקח שאם אדם בריך "המוציא לחם מן הארץ" וביום שבת התכוין לפטור את כולם, שכולם יצאו ידי חובה, והוא – הבוצע שאמר "ברוך אתה ה'... המוציא לחם מן הארץ" – אכל את הלחם, והציבור לא אכל – עוד לא אכל, חילק להם את הלחם; בין כך לבין כך – עד שהגיע לידם הלחם דיברו דברים בטלים, דיברו על כיסא, דיברו על שולחן, דיברו על כל הדברים האחרים, על מזג האוויר... אומר הרוקח, מכיון שהאוכל המברך בריך "המוציא לחם מן הארץ", אז לכן אני פטרתי אותם ידי חובה, וגם אם הם דיברו לפני שאכלו, הם לא צריכים לחזור ולברך.

אומר הרב בית יוסף: הסברה לא מובנת. למה? הוא אומר כך: כשאני מברך ומכיון להוציא את השני ידי חובה, אז השני שומע את הברכה שלי כאילו הוא מברך, ואוכל אחרי הברכה שאני ברכתי וזה כאילו שהוא בריך, אז אם הוא דיבר אז חייב לחזור ולברך.

בא הרב בית חדש וחולק על הבית יוסף ואומר: לא! ואומר שאם הבוצע בריך וטעם, והמסובים דיברו ואחר כך טעמו – לא חייבים לחזור ולברך.

אומר המשנה ברורה: זה דעתו של הרמ"א: "מיהו, כמעט כל האחרונים חולקים עליו וסבירא להם דלא עדיף שומע ממברך עצמו ששח קודם טעימתו, שחוזר ומברך, והכי נמי השומעים אם הפסיקו בדברים קודם טעימתם – שחוזרים ומברכים". כך סובר הרב המשנה ברורה, כי הוא אומר שרוב האחרונים חולקים על דעת הרמ"א.

בבן איש חי פרשת אמור כתב כך: "ואם שחו המסובים לאחר שטעם הבוצע קודם שיטעמו הם – יש פלוגתא בזה, וספק ברכות להקל, ולכן יהרהרו הברכה בלבבם ויאכלו". דהיינו, הוא אומר

קול צופיך

מִרְוֵן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יוֹקֵהַל פְּקוּדֵי - תַּשְׁס"א - מֵאֵת מֵאֵת מִרְוֵן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

את הבישול, וזה נקרא אפיה, ואם אכלת מזה שיעור – תברך ברכת המזון.

ועל כן לא טוב לאכול ביום שבת ב"קידוש" למעלה מ-180 גרם "קוגל" כי כשאדם אוכל – נכנס לבעיה ולספק אם מברך על זה "מזונות" או יברך על זה "המוציא" או יברך על זה ברכת המזון או "על המחיה".

אדם נמצא ב"קידוש", יש מנהגים שכל קבוצה וקבוצה – אחד מקדש לכולם. לקבוצה. ויש מנהגים שאחד מקדש לכל אנשי בית הכנסת, לכל הצבור כולו. בין לזה ובין לזה – המקדש מקדש, והציבור ששומעים את הקידוש מדברים דברים בטלים, כלומר לא קדוש לקידוש, אז למעשה הם לא יכולים לשתות מהקידוש, הם כבר דיברו! או נכנסים לתוך ספק, מכיון שהמקדש טעם והם נכנסים לתוך ספק.

ועל כן המקדש – כשמקדש בקידוש – צריך להזהיר לכל הציבור שיקשיבו, ואם הם רוצים לשתות מהיין – שלא ידברו ולא יזמרו שום שיחה לא שיחה ששייכת לאוכל ולא שיחה שבכלל לא שייכת לאוכל, ואחר כך יקבלו מהיין ויטעמו, ואם הם טעמו מהיין – אז יכולים אחר כך לשתות קולה או סודה, או קפה או תה מה שהם רוצים – בלי ברכה, ויש מי שאומר, שלא מספיק "טעימה" בעלמא מהיין, אלא צריך שיעור רביעית מהיין. רוב הפוסקים אומרים – די, אם טעמת מהיין – אתה כבר לא צריך לברך, זה כבר פטר לך את שאר המשקאות.

וצריכים לזכור לאלה שיושבים ב"קידוש" שאם הם טועמים טיפה מהיין ושותים סודה או קולה או מיץ ולא אכלו כזית של מזונות, אסור להם היה לשתות את הטיפת היין ואסור להם היה לשתות את המיץ ואת הקולה ואת הסודה, למה? "אין קידוש אלא במקום סעודה" וכאן אין סעודה! אין לך סעודה! הגאון אומר, עוגות זה לא

קוגל, אוכל צלחת מלאה וקובע על זה סעודה, אכל 240 גרם, האם חייב לברך "המוציא לחם מן הארץ" וחייב לברך גם ברכת המזון, כמו שאדם לוקח בסקוויטים או לוקח אדם עוגה ואוכל שיעור של בערך 240 גרם, אז חייב לברך "המוציא" וברכת המזון.

אז יש בזה מחלוקת, יש מי שאומר שזה בישול, ועל בישול לא מברכים "המוציא לחם מן הארץ". ה"נחפה בכסף" – רבו של הרב חיד"א – אמר, שיש סברה להגיד... לברך על זה "המוציא" ולכן טוב לא לאכול אטריות רק באמצע האוכל, אחרי שהוא כבר בירך "המוציא" על לחם, ואחר כך אוכל אטריות.

היום אנחנו לא נוהגים ככה, אלא כולנו היום אוכלים אטריות ומברכים על זה "מזונות".

עוד דבר. אם אדם לוקח סופגניות, בערך כל סופגניה – שוקלת בערך 80 גרם, ואם אדם יקח שלש סופגניות, הרי 240 גרם וצריך לברך "המוציא לחם מן הארץ", ועל זה לא ראינו ולא שמענו.

וזה נכון, הסופגניות מטוגנות, ומטוגנות דינן כדין בישול, ועל בישול לא מברכים "המוציא לחם מן הארץ", אבל אם רק על אפיה, ולכן על עוגות – שאופים אותם, אם אכל מהם פחות מהשיעור – מברך עליהם "מזונות", אבל אם קבע עליהם סעודה, אני כרגע לא נכנס למחלוקת מה זה נקרא קביעת סעודה, אז אם קבע סעודה – חייב לברך על "המוציא" וברכת המזון.

על "קוגל" יש מחלוקת גדולה. מדוע? יש מי שאומר, לקחת אטריות, בישלת אותם, פקע מהם דין לחם, וגם אם אחר כך אתה שמת עליהם ביצים או סוכר או משהו אחר, והפכת אותם לצבע אחר ואפית את זה – זה אפיה אחרי בישול – כלום! ונשאר ברכתם "מזונות".

ויש מי שאומר – לא! כמו שבשבת אפיה אחר בישול אנחנו מחמירים, גם כאן – ברגע שבישלת ואחר כך אפית, האפיה בישלה

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ויקהל פקודי - תשס"א - מאת מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

צריך לשתות מלא לוגמיו. לא יוכל? יתן לאחר שישתה מלא לוגמיו ממש.

כל מלא לוגמיו זה טוב לקידוש. מלא לוגמיו – לא טוב להבדלה. מדוע? יש מחלוקת בבבלי ובירושלים על הפסוק: "ואכלת ושבעת" – מה זה "ואכלת ושבעת"? האם הכוונה זה אוכל שתשבע בו, או "ואכלת ושבעת" זה שתיה אחרי האוכל. האם שתיה יש לזה חשיבות מיוחדת כמו אוכל, ונפקא מינה אם אדם שותה רביעית אז מברך ברכה אחרונה, ואם אדם שותה כזית, דהיינו בערך עשרים ושבעה גרם – האם חייב לרך ברכה אחרונה כמו על כזית אוכל, או נאמר – לא, אוכל – כזית, ושתיה – רביעית.

כתוב בשולחן ערוך – ירא שמים לא ישתה מים או יין או כל דבר אלא או פחות מכזית, פחות בערך מעשרים ושבעה גרם, או יותר מרביעית, וכך: אם שותה פחות מכזית – אז אין ברכה אחרונה, ואם שותה יותר מרביעית – אליבא דכולי עלמא מברך ברכה אחרונה. אז בקידוש בכלל אין לו בעיה, הרי בלאו הכי אין לו ברכה אחרונה כי הוא הרי מברך ברכת המזון, כי קידוש במקום סעודה, אז הברכת המזון פוטר את היין מה שהוא שתה. ועל כן גם אם הוא ישתה מלא לוגמיו שזה בין כזית ובין רביעית, אז הוא קיים את ה... מברך ברכה אחרונה ברכת המזון.

אבל בהבדלה הרי הוא לא אוכל, הוא נמצא בבית כנסת או גם בביתו אדם לא חייב להבדיל כשיש לו אוכל על השולחן. אין צורך הבדלה במקום סעודה, ועל כן אם אדם ישתה רק רוב רביעית, אז לך תהיה בעיה אם יברך ברכה אחרונה או לא יברך ברכה אחרונה, ועל כן צריך לשתות ממש רביעית.

ועל כן לא טוב, ישנם כמה בתי כנסיות שהמבדיל מבדיל, הוא לא יכול לשתות, טועם מהיין, ומחזיר את כל מה שבתוך הכוס – לתוך הבקבוק, קודם כל לוקח את היין הזה ועושה אותו "פגום", שנית – הוא לא שתה! ואם הוא לא שתה הוא לא קיים את המצוה, הוא לא

נקרא סעודה, אבל אנחנו לא פוסקים כדעת הגאון, אנחנו אומרים שעוגות נקרא סעודה לענין זה ש"אין קידוש אלא במקום סעודה". ועל כן צריכים לאכול כזית עוגה או מותר לשומעים לשתות עוד כוס יין רביעית ובזה הם יצאו ידי חובה, אבל אם הם יאכלו תמרים או שבעת המינים – הם לא יוצאים ידי חובה מדין קידוש במקום סעודה. ועל זה מאוד מאוד צריכים מאוד מאוד להזהר. ועוד דבר:

בדרך כלל, עורכים את השולחנות לפני שהאנשים באים והשולחנות ערוכים ומוכנים, בעוגות, בעוגיות, וגם כוסות יין לקידוש ולשתות, והמקדש – מקדש, איך מותר לאדם לקדש על יין לפני שיש לפניו הרי עוגות! עוגות זה "ארץ חיטה ושעורה" לפני גפן!! אז מה תגיד, קידוש?? אז עליך לכסות! ועל כן צריכים בעלי השמחות לקחת או אחרים, לקחת מפיות נייר ולכסות את כל העוגות שמברכים עליהם ברכת "בורא מיני מזונות", שיהיו מכוסות בנייר, בכדי שיהיה אפשר לאדם לקדש לפני שמברך על העוגיות. אבל אם הקדים ואמר "הגפן" – לא טוב עשה אבל בקידוש הוא יצא ידי חובה.

בקידוש – המקדש חייב לשתות רוב רביעית. לא שתה רוב רביעית – כתוב בגמרא במסכת פסחים שלא יצא ידי חובה. נקרא "מלא לוגמיו". אמנם יש סברה בבית יוסף אם אדם רק טעם הוא יצא ידי חובה, אבל להלכה לא יצא ידי חובה.

אדם לא יכול לשתות רוב רביעית – יתן לאחד מבני הבית. ואם היין כל כך חזק שלא יכולים לשתות כולם רביעית, או רוב רביעית, כתוב בשולחן ערוך שבדיעבד מותר לכל המסובים שכל אחד ואחד ישתה קצת יין ובצירוף כולם יהיה רוב רביעית, ובזה יצאו ידי חובה.

ואדם צריך מאוד מאוד להזהר, אם הוא מקדש, אם היין – הוא לא יכול לשתות יין, שיקח מיץ ענבים, או שיקח יין סוג אחר של יין שהוא יכול לשתות מלא לוגמיו, כי לכתחילה מעיקר הדין המקדש

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ויקהל פקודי - תשס"א - מאת מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

כש"אני לדודי" – כשאנחנו מתעוררים כבר, אנחנו כבר מי"ט אב כבר התחלנו להתכונן, עשינו כבר התרת נדרים, וכבר מט"ו באב, כבר אמר אחד הרבנים – מט"ו באב זה כבר ה"צלצול הפעמון" של השנה החדשה, מדוע? כי כתוב שאם אדם נוטע נטיעה בט"ו באב – או לפני ט"ו באב, זה נקרא שנה לפני השנה הבאה, זאת אומרת שכבר ט"ו באב והלאה זה נחשב השנה הבאה, וכבר מט"ו באב אנחנו מתכוננים לאלול.

באלול אנחנו מתכוננים לסליחות, בתפילין, בתקיעת שופר, בלהתעורר, וזה דבר חשוב מאוד. אם אדם מתעורר, אם אדם עושה חשבון נפש כמו שכתוב בכל הפוסקים כולם, שעיקר העיקרים לעשות כמו שהגמרא אומרת: "באו חשבון", אם אדם עושה חשבון לעצמו, עושה חשבון נפש לעצמו, מהרהר לעצמו וחוזר בתשובה לעצמו וגודר גדר לעצמו – זה דבר חשוב מאוד. ו"טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה תוכחות", אם אדם יקרא מאה ספרי מוסר, אם אדם ישמע מאה שיחות מוסר – אם הוא בעצמו לא מתעורר – לא כל כך, זה לא מעלה חשובה, טוב ולמד תורה, אבל אם אדם מתעורר – זה חשוב מאוד.

נזכה אנחנו להתעורר והקדוש ברוך הוא ישמע את תפילתנו ויאזין לבקשתנו, ונכתב ונחתם בספר החיים והשלום.

הזכרנו שיש מנהגים שתוקעים בשופר בכל חודש אלול. גם אותם שנוהגים לקום לסליחות, גם יש חלק מהם שנוהגים לתקוע בשופר באמצע הסליחות, ב"ויעבור", שופר – זה "היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", אדם שומע שופר באלול, אז "שמעתי שופר..." אז איך הוא תקע שברים ואיך הוא תקע את התרועה וזה הכל... לא!! כתוב ב"בן איש חי": "שופר לרמוז התעוררות התשובה – שפרו מעשיכם, ושופר – אדם צריך להיות שלם בפה ובלב, ועוד – שופר כפוף, לומר לאדם שיהיה לבו כפוף ונכנע, וכמו שכתוב בספרים על כל השופר כולו שצריך להיות נכנע, כל אדם ששומע קול שופר

קיים את ההלכה וצריך להבדיל פעם נוספת. ולהבדיל פעם נוספת, אז יצטרך... יש מחלוקת אם הוא חייב לברך עוד הפעם את כל ההבדלה כולה או רק ברכת "בורא פרי הגפן" או רק ברכת "המבדיל".

ועל כן אדם שלא יכנס לספקות – אם הוא יודע שהוא לא יכול לשתות, שיתן לאחר להבדיל. ואף על פי שהוא בעל הבית, אין דבר, שיתן למישהו אחר, ואין בזה פחיתת כבוד, שהוא נותן לאחרים להבדיל.

אלול – זה "אני לדודי ודודי לי". קודם כל, אני לדודי. קודם כל אנחנו צריכים להתקרב לקדוש ברוך הוא. אם אנחנו מתקרבים לקדוש ברוך הוא – אז הקדוש ברוך הוא מתקרב אלינו.

הספרדים נוהגים שביום ראשון הבא, דהיינו במוצאי ראש חודש, ביום שני בבוקר באשמורת הבוקר – קמים לומר סליחות. האשכנזים כבר נוהגים לתקוע בשופר כבר מיום ב' דראש חודש, ושניהם הולכים באותו מקור שלהם – זה משה רבנו שעלה למרום ועמד להתפלל שם, ואז תקעו בשופר להודיע שעלה משה רבנו למרום, ואז משה רבנו עלה להתפלל, אז גם אנחנו מתפללים ואומרים סליחות לפני בורא עולם. העיקר הסליחות, כמו שכתוב בשולחן ערוך, זה טוב מעט בכוונה מהרבות שלא בכוונה, לא חייב אדם לומר את כל הסליחות, אדם – אומר בשולחן ערוך – שטוב לומר מעט בכוונה, דהיינו לומר סליחות, יאמר לאט לאט, יכוין פירוש המילות, לא סתם צעקות או סתם לומר את הדברים האלה, אלא צריך להבין, העיקר לבוא בהכנעה, אדם שנכנע – בא בהכנעה – זה דבר חשוב מאוד. זה עיקר העיקרים.

וכתוב בברכי יוסף, אם אדם קם כחצי שעה לפני עמוד השחר, ויש לפניו שתי ברירות – או יאמר תיקון חצות או יאמר סליחות, כתב שם שיאמר תיקון חצות וזה חשוב מאוד.

קול צופיך

מִרְן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

harav.org

ויקהל פקודי - תשס"א - מאת מאת מִרְן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

צדקה – בצדקה תכונני! בזכות מצות הצדקה אנחנו זוכים לדברים חשובים מאוד.

ועל כתוב, אנחנו עוד נאמר את זה בהפטרה גם כן השבוע, על ה"בצדקה תכונני", זאת אומרת שבצדקה אנחנו נהיה ראויים להגאל, וכתוב בצורה... כתוב כך, כשהקדוש ברוך הוא אומר לעם ישראל תשובו בתשובה שלמה, "ציון במשפט תפדה" – ושביה בצדקה. יש מי שאומר "שביה בצדקה" פירושו של דבר, אנחנו עונים לקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם! אנחנו לא רוצים משפט, אנחנו במקום משפט נעשה צדקה, בצדקה תכונני, אם אדם יעשה חשבון נפש לעצמו ויפריש צדקה ויקבע עתים לתורה וילמד יותר, אז הרי זה "אני לדודי", ואם "אני לדודי" – אז הקדוש ברוך הוא יתקרב אלינו "דודי לי".

ויהי רצון שאנחנו נכתב ונחתם בספר החיים והשלום ולא נמתין לחזור בתשובה עד ערב כיפור או עד ערב ראש השנה, אלא כבר עכשו בימים האלה נכין את עצמנו, נתכונן ונתבונן, ואז אנחנו נגיע לדרגה גבוהה של כתיבה וחתימה מוקדמת.

בכל השנה כולה, צריך להתעורר. להבדיל אלף אלפי הבדלות, שמו שאם אדם ישמע אזעקה, אז אדם מיד מתעורר, ואם חס וחלילה בתקופה של הסקאדים היו שומעים אזעקה, אז האזעקה היתה מעוררת פחד ואימה וכולם היו בורחים ורצים לחזרים אטומים, או לא עליכם כשיש אזעקה מסוימת – אז כולם פוחדים.

ככה "היתקע שופר בעיר" – השופר בא להזכיר לאדם, אדם! תתבונן! אדם! תשפר את מעשיך! אדם! תיישר את מעשיך! תתבונן במה שעשית!

כשחז"ל אומרים "באו חשבון, תבנה ותכונן עיר סיחון" – באו חשבון, אם אדם יעשה חשבון לעצמו אז יכול לבנות את עצמו, אז אדם צריך לעצמו לבנות את עצמו. השופר – אדם שומע בבוקר אחרי התפילה שופר, אז גמרנו! לא! השופר הזה צריך להדהד בראשו כל היום כולו. אדם קם לסליחות ואמר את הסליחות, להדהד באזנו כל היום כולו את הסליחות שאמר בלילה. אדם בלילה קם מוקדם, שמע את הסליחות ותקע בשופר, יש לו שני דברים, יזכור את זה כל היום כולו. כל היום כולו אדם צריך לזכור.

אבל עוד דבר.

באלול אדם צריך להיות אדם "שונה" מאשר בכל השנה כולה. איך שונה? לא משנה במה אדם ישנה את עצמו, יוסיף פרקי תהלים, כמו שכתוב שהיו נוהגים לקרוא בכל יום עשרה פרקי תהלים, יוסיף מרקי משנה, יוסיף צדקה יותר, יוסיף חסד יותר, יוסיף! אדם יוסיף לעצמו דברים! אם אדם יוסיף לעצמו דברים זה דבר חשוב מאוד. ובעיקר – כתוב: "בצדקה תכונני", אומר האור החיים הקדוש על מה שנקרא השבוע בפרשה "כי יהיה בך אביון" אומר שישנה תקופה אם זה המשיח בא במצב שעם ישראל לא ראוי לכך הוא נקרא "עני ובא על חמור", אז "אם יהיה בך אביון" אם אתה חס וחלילה אנחנו רואים שהמשיח הוא עני, עני בא על חמור, מה התקנה? תתן מיד צדקה! פתוח את ידיך, תתן צדקה, אם אדם נותן

